

CAPUT XV. de Gialappa.

Historia I.

CAtello propè menstruo d. 23. Dec. 1675. cum *Nob. D.D. Heinrico Scretæ* Magisterii *Gialappa* scrupulum dimidium sachari drachmis duabus permixtum ori indidi, quem sensim abliguriit. Paulò post capite semper ad latus nutavit atque incedens instar temulenti vacillavit: ultra dimidiam horam nec alvum movit, nec vomitum ciebat: at infuso lacte frigido ter atro flavescentia & viscida per alvum excrevit; nunquam vomuit. Tormina vagitu prodidit crebro. Inciso pectore in latere sinistro inter inspirandum aliquoties pulmonum lobe turgidus profiliit. Dissecto abdomine in hypochondrio sinistro ventriculus distentissimus prorupit. Denudatis omnibus imi ventris visceribus vidimus ventriculum secirca medium aliquoties contrahere ac coarctare; mox tamen rursus expandebatur ac sulci contractione factâ explanabantur: dum intestinis ad latus remotis insignem lacteum canalem prope renem succenturiatum intueor, multum muci spumei cum grumis evomit, quamvis diaphragma ad gulam usque divisum & solummodo in dextro latere integrum esset, patuitque vomitum à ventriculo citra diaphragmatis opem peragi posse: tum quoque corpus aliquod intra gulam sursum deorsumque moveri vidimus: aliàs gula amplior & plenior solito erat nec ventriculus circa orificium sinistrum constringebatur. A lobo hepatis imo, sub vesicula biliaria, ductus hepaticus peculiaris versus ductum cholidochum means, ei propè insertionem in intestinum iungebatur. Sterno maximam partem ablato & disciso, diaphragmate nihilominus in inspiratione costas attollebat & largissi-

mo oris hiatu aërem quasi captavit : tunc sibi relictus in ventrem se volutans pedibusque insistens fugere non semel annitebatur. Glandularum intestinalium regionem & minutissima vasa capillaria ad illam pertinentia, foris pulchrè vidimus in jejunò & ileo ac fibras rectas hanc regionem operientem. Ventriculo à fine gulæ ad duodenum secundum longitudinem supernè inciso, cavitatem mucò viscidissimo spumèo & frustulis lacteis coagulatis plenam invenimus : nullum vel sachari vel magisterij *Gialappæ* vestigium apparuit : deterso mucò inflammatum in fundo ventriculum vidimus. Duodenum, jejunum & præcipua pars ilei vacua & prorsus munda erant, adeò ut nec bilis nec mucus in illis conspiceretur : in reliqua portione ilei reperimus vermes teretes admodum longos, mucum flavum pellucidum condensatum ; propè valvulam spumèam : in cæco parum muci condensati continebatur : rectum mundissimum, attamen valdè rubicundum velutique inflammatum fuerat.

II.

Canis semestri Doctissimus Dominus *Melchior Hurter* d. 22. Mart. 1677. Magist. *Gialappæ* 3j. dedit : ab assumpto nunquam vomuit, subinde singultit, nec post tertiam horam ab ingesto magisterio alvus solvebatur. Vivo abdomen aperuit : foris in ventriculo sub stomacho sinistrorsum macula rubra videbatur : ab uno orificio ad alterum supernè discisso ventriculo, tota cavitas infarcta reperta fuit pane, rapis, radice petroselini, ossiculis ferme integris, omnibus aqua dilutis : de magisterio *Gialappæ* ne gry quidem occurrit : pylorus arctissimè constringebatur, ut nec gracilior quidem stylus transmitti posset : Omnibus contentis sublatis, superior pars ventriculi inter stomachum & antrum pylori insigniter rubuit ; in fundo anfractus paulo rubicundiores erant : sub stomacho, ubi foris macula rubra apparuit, intus portio illa alba ut & totum pylori antrum manserunt :
intra

intra anfractus hinc inde oscula vidimus ex quibus aliquid mucosi transsudavit. Intestina propè quatuor ulnas longa, à pyloro ultra ulnam mucum album, turbidum, ne minima quidem flavedine tinctum continebant: inde ultra ulnam ingens copia vermium cucurbitinorum cum magisterij *Gialappa* portiunculis occurrit; Vermes isti ex particulis semini cucurbitæ figura & colore similibus, intermedio quodam filo connexis compositi apparebant; quidam propè dimidiam ulnam longi erant; quidam quoque se movebant adhuc: illorum extremum latum fuit, caput verò in filum tenuissimum duarum vel trium unciarum longum attenuabatur, quod intestinorum tunica internæ infigebant, atque à proboscide, hirudinum instar cuti affixarum, pendebant, ac si hoc vermium genus non chylo aliisve intestinorum contentis victitaret, sed liquorem ex tunicis proboscide exsugeret: Inde ad finem ilei continebatur liquor flavus, pellucidus, viscidus, cum portionibus magisterii *Gialappa* & sordibus gryseis, quamvis ultra duas ulnas nec guttulam quidem bilis observaverimus: nullus quoque hic vermis comparuit. A valvula ad extremum recti & in cæco excrementa liquida grysea, humore aqueo diluta detinebantur. Contentis remotis intestina à pyloro ultra ulnam rubebant, etiam ibi ubi vermes detinebantur, sed minus, minimè in reliquis portionibus usque ad podicem. Areolæ glandularum manifestæ altiores erant reliquâ intestinorum tunicâ; oscula verò glandularum quasi oblitterata & à copioso mucos oppleta videbantur, nihilominus, intestinis foris pressis, mucus quidam instar minutarum guttularum prodivit: quædam areolæ intensæ rubebant. Intestinorum quædam portiones ante dissectionem contractæ, partibus intermediis inflatis, inspectæ, unde procul dubio tormina passus est. Chyli receptaculum inflavimus, unde cor emortuum reviviscere coepit, diuque movebatur: inflatis pulmonum bronchiis, ligata aortâ & auriculâ dextrâ, vidimus aërem ad ventriculum finistrum penetrare.

Scho-

Scholium.

Gialappam notissimam radicem purgantem & usu apud vulgus quoque frequentem his insero. Forte præter irritandi vim quàm purgando ventrem & nares exserit, nemo facillè credidisset illam inflammatoriam esse, prout in canibus istis oculis usurpare licuit in ventriculo & intestinis; quæ spiritui Vini in Magisterio non adscribenda, cum diligenter à pharmacopœis nostris eluatur: Si vero vis hæc cuiusdam dubia videtur facili experimento veritatem indagare poterit, pulvere nudæ gialappæ cum pane in bolum redactæ & cani intruso. Catello convulsiones intentavit, quarum in aliis capitis inclinationes à nuce vomica, cocculis, &c. prodromi erant, ut & constrictiones intestinorum, partibus inter mediis flatu turgidis, torminum auctores. Fortè in nervum erupissent, nisi in utroque cane mature ex ventriculo magisterium hoc eliminatum, & in catello lacte frigido ingesto, & in cane copioso alimento, quo ventriculus infarctus erat, obtusum fuisset: non enim desunt exempla illorum, qui post hypercatharsin sævissima tormina passi, convulsiones funestas incurrerunt. *Gialappam* lumbricos latos præ multis expellere primum casu, postea pluribus experimentis didici, quod etiam *Cl. Dravvizi* in *Lib. Germ. de Scorbuto doloris* monet: à cane quidem nulli excreti fuerunt & plures adhuc vita, ut ex motu constat, fruebantur; at procul dubio repetitis usibus cessissent. Dejectiones atro flavescentes à catello factæ post epotum lac frigidum indignant irritatis alicubi intestinis vel intestinum rectum obvia quæque expellere, vel biliosa celerrimè intestina superiora percurrere ac flavedinem humoribus vel tuniceis impressam citissime elui, nam ab insertionem ductus biliarii aliquo usque intestina vacua, nullaque bile tincta apparuerunt.